

poglobljenim delom presegajo folkloristično povprečje. Kljub ozkim in specialnim problemom se znajo vključiti v širše plenarne teme in jih dopolnjujejo z novim gradivom, nekatere probleme pa osvetljujejo s svojega zornega kota in opozarjajo na pomembne sestavine v folklori, ki jih nemuzikologi večkrat spregledamo. Njihovo predkongresno delo rešuje vrsto temeljnih problemov stroke, s katerimi ne "bremenijo" raziskovalcev z drugih področij. Te le seznanijo s svojimi ugotovitvami in rezultati. Takšna homogena raziskovalna ekipa etnomuzikologov ni nastala čez noč in sama od sebe, ampak je plod dolgotrajnega prizadevnega znanstvenega dela, človeške in znanstvene volje, da probleme usmerjajo k možnim rešitvam. Etnomuzikološka sekcija opozarja, da bi se morale tudi druge sekcije podobno lotiti reševanja svojih specifičnih in perečih problemov, če nočejo, da bodo zaostale za znanostjo in življenjem.

Ob kongresnem razmišljanju velja omeniti še redno letno skupščino ZDFJ, ki se je poleg formalnih in organizacijskih zadev spopadla še z nerešenimi nalogami in problemi iz prejšnjih let. Na kongresu v Rogaški Slatini je bilo namreč predlagano, da bi bil naslednji etnološki kongres v Črni gori spet skupen, torej z etnologi in folkloristi in tokrat še z antropologi. Kongres naj bi bil jugoslovanska "generalka" za svetovni antropološki in etnološki kongres v Zagrebu. Že v Rogaški Slatini nismo dosegli sporazuma, saj sta ZDFJ in ZEDJ sklenili nadaljevati delo po starem, torej z ločenimi kongresi v različnih terminih. Po taki odločitvi naj bi folkloristi leta 1985 zborovali v Vojvodini, etnologi pa v Črni gori. Povsod so priprave na kongresa že v polnem teku in tako folkloristična skupščina v Radovišu ni mogla spremeniti poteka dogodkov, ker je bila priložnost iz Rogaške Slatine zamujena. Predsedstvo ZDFJ je od predsedstva ZEDJ dobilo pismo o etnološkem kongresu v Črni gori, ki bo septembra 1985 na Cetinju. Med vrsticami se je dalo razumeti, da organizator pripravlja skupen kongres etnologov, folkloristov in antropologov, čeprav o tem ni bilo predhodnih dogovorov, niti o temah, pač pa je ZEDJ poslalo predloge svojih tem, na katere naj bi folkloristi dali svoje pripombe do 1. 10. 1984, svojo skupščino pa pa so ti imeli šele 10. 10. 1984. Najbolj preseneča, da predsedstvi obeh zvez nista že med letom našli stika, čeprav sta tajništvu obeh zvez v isti hiši v Beogradu. Poprejšen dogovor bi lahko omogočil pravočasno koordinacijo in vsaj skupen sestanek, na katerem bi se dogovorili o kongresnih temah oziroma o sodelovanju folkloristov in antropologov na Cetinju. Predsednik antropoloških društev Jugoslavije pa je v Radovišu povedal, da antropologi o morebitnem skupnem kongresu niso bili obveščeni, čeprav je tudi predsednik antropoloških društev v isti stavbi, v istem nadstropju in v istem inštitutu kot sekretariat ZEDJ. Zaradi takega načina dela ZEDJ v Radovišu tudi ni bilo moč nič več storiti za skupni kongres. Sklep skupščine ZDFJ je zato bil, da pri predsedstvu ZEDJ protestira zaradi nerazumljivega ravnanja in da odgovori na njihovo pismo. Da pa bi se izognili najhujšim posledicam in ponovni neobveščeni, bodo nekateri člani ZDFJ sodelovali na etnološkem kongresu v Črni gori in se vključili v razpravo o pripravah na svetovni antropološki in etnološki kongres. O pogovorih bodo obvestili skupščino ZDFJ. Iz pisma ZEDJ skupščini folkloristov povzemamo teme etnološkega kongresa.

Skupne plenarne teme:

1. Etnični procesi v Črni gori
 2. Oblike patriarhalne kulture v naši družbi
- S tezami: sodobno in preteklo stanje; družina, zadruga, bratstvo rod in ostale oblike patriarhalnega življenja
- Etnološko društvo Srbije je predlagalo še sekcijske teme:

1. Običaji in verovanja v zvezi z naravo
2. Etnologija in šport
3. Oblačenje, noša, moda

Referati bodo tiskani pred kongresom, zato je rok za oddajo referatov do 1. aprila 1985. Obseg referatov je do

10 tipkanih strani, za sekcijske teme pa 6. Vse udeležence obveščamo, da pošljejo svoje prispevke do 1. aprila 1985 na naslov: Društvo etnologa Crne gore, Cetinjski muzej, N. Cerović 1, 81250 Cetinje.

Predsedstvo ZDFJ je sklenilo imeti svoj kongres od 26. do 30. septembra v Somboru z naslednjimi temami:

1. Folklorni prikaz Vojvodine
2. Medsebojna prepletanja v folklori podonavskih dežel
3. Kontinuiteta in spremembe v ljudski ustvarjalnosti
 - a) folklor in masovna kultura
 - b) socialna struktura v ljudski ustvarjalnosti

Sekcijske teme:

1. Pesniki, pevci in pripovedovalci — kolektivno in individualno v procesu ustne ustvarjalnosti
2. Tipi junakov v ljudski poeziji Jugoslavije
3. Razmerje med pisano in ustno književnostjo
4. Odprta vprašanja etnomuzikologije, etnoorganologije in etnokoreologije
5. Folklor in šport
6. Sekcija za otroško folkloro

Organizator kongresa, Folkloristično društvo Vojvodine, bo izdal zbornik referatov pred kongresom. Zato morajo referenti poslati svoja dela najkasneje do 1. marca 1985 na naslov: Magdalena Veselinović-Šulc, (Udruženje folklorista Vojvodine), Filozofski fakultet, 21000 Novi Sad, Musičeva bb. Referenti morajo besedila predložiti v treh izvodih, ker tako zahteva sofinancer. Integralni del referata je tudi kratek povzetek v tujem jeziku. Referati lahko obsegajo skupaj z opombami največ 6 tipkanih strani.

Skupščina ZDFJ je sklenila, da se kljub ločenim kongresom v letu 1985 nadaljujejo prizadevanja za skupni kongres, ki bi bil možen šele v letu 1986, če bo predsedstvo ZEDJ sprejelo naš predlog. Skupščina ZDFJ je pooblastila predsedstvo, da sklepe posreduje vodstvu ZEDJ! Nekateri člani ZEDJ so bili odločno proti, da folkloristi pošljejo na Cetinje uradno delegacijo, ker se jim je zdelo nepotrebno, saj je ZEDJ v celoti ignorirala vse prejšnje dogovore in ni obvestila ZDFJ o skupnem kongresu, kar se je po mnenju nekaterih pokazalo že v Rogaški Slatini, kjer so etnologi odbili predlog za skupen sestanek, poleg tega pa se njihovi delegati niso udeležili folkloristične skupščine, delegati ZDFJ pa so bili navzoči na etnološki skupščini.

Besede niso potrebne. Priložnost iz Rogaške Slatine je zamujena in vprašanje je, če bo še kdaj uresničljiva. Kongres folkloristov v Radovišu je namreč pokazal, da delo spet teče po dveh tirih in da na obeh straneh ni volje niti za medsebojno obveščanje in dogovarjanje.

MARKO TERSEGLAV

Posvetovanje Etnologija in zgodovina

V organizaciji Marksističnega centra Mariborske Univerze, mariborskega Pokrajinskega muzeja, Zveze zgodovinskih društev Slovenije in Slovenskega etnološkega društva je bilo 8. in 9. novembra leta 1984 v Mariboru posvetovanje Etnologija in zgodovina. Aktivnih udeležencev in poslušalcev, zlasti študentov obeh ved, se je zbralo v Domu družbenih organizacij precej; poleg čiste študijske in znanstvene radovednosti jih je gnala tja očitno tudi želja po doživetju dvodimenzionalnosti. Ko so se organizatorji teden pred posvetom namreč še ubadali z zunanji, predvsem tehničnimi problemi glede nastanitve udeležencev, so prvi zagreteži že prebirali razmnožene referate. Vajeni deskripcije in pozitivistične linearosti, naveličani dislociranih razprav ozkih intelektualnih "krožkov", željni druge dimenzije, tega tolikokrat hotenega, a

teško ulovljivega metaobjekta (in večkrat zgolj cilja) vseh javnih tribun, okroglih miz, simpozijev in posvetovanj, so se torej kritiko in nadzidavo, soočenje (in spoj) tega, kar so v svojih kabinetih zapisali etnologi, zgodovinarji, sociologi in še kdo, odpravili iskat na štajersko.

Gradivo, ki nam je bilo udeležencem dano torej že v popotno malho, pa se, proti pričakovanjem, sploh ni ločilo na "etnološko" in "zgodovinsko", niti ga ni razložila, še ožje vzeto, vnaprej pripravljena delitev na tri tematske sklope — tistega, ki bi se ukvarjal z občim (in hkrati tudi generaliziral? — sta se na poti proti Mariboru v meni sproževala diskvalifikatorska skepsa in spomin, ki je natančen vedno, kadar ni nujno), tistega, ki naj bi opredelil (in ponovno kanoniziral?) odnos do proučevanja NOB in socialistične revolucije in onega, ki bi se ukvarjal s "kulturno zgodovino" in položajem muzealca (ga dokončno potopil v formaldehid delat humanistično družbo anorganskemu "muzejskemu predmetu"?). Vse topove interintelektualistične bojevitosti, s tem pa tudi omejenosti osebnih zamer, zarot in iskanj nekih posebnih predmetov" v vrečki drobtin, imenovani humanistika, je namreč v eno samo ostro epistemološko rezilo pretopil v svojem referatu Braco Rotar. Pokazal je na tisti nož, ki v zgodovini in teoriji vednosti reže znotraj ved, hkrati pa para tudi krinko spekulativne ideologije. S tem seveda ni dal, niti zdaj ne dajem jaz, normativnega šaha-mata ostalim referentom. Uspel pa je prepričljivo pokazati, kje naj bi iskali dejanska razmerja med vedami in kje, historično, tiči (zaradi nejasnosti meja) nevzdržni razkol med humanističnimi in družbenimi vedami in deprivirani položaj slednjih. Ker je bilo posvetovanje sinhrono z izidom Rotarjevega prevoda Foucaultovega Nadzorovanja in kaznovanja, je bila prava teoretska škoda, da galskega duha v Maribor(u) ni bilo. Pozicija zgodovinarja in teoretičnega vednosti je preveč vpeta v lastno metodologijo, da bi lahko bila nevtralna (še zlasti) do etnologije in zgodovinskega pisanja.

Vse to so v uvodu k prvemu tematskemu sklopu posvetovanja — Razmerje med zgodovino, drugimi historičnimi vedami in etnologijo — moderatorji razprave tudi približno upoštevali in se natančno, vsak po svoje, opredelili za možen značaj pogovora. Marko Terseglav je ob povzetku referata Petra Vodopivca še enkrat poudaril nujno terminološko jasnost in konceptualno prožnost, zlasti tam, kjer se metodologiji obeh strok prekrivata. Odmik od trditve "Na žalost v Mariboru danes ni Braca Rotarja!" se je torej začel že takoj. Skepsa, kaj je "način življenja" — teza, cilj ali že kar predmet raziskave, se je tisto dopolnje že takoj zavila nazaj v mistiko, kjer "način življenja" dokaj pogosto tudi tiči. Marsikatera ideja je ostala zgolj izrečena, a se zaradi različnosti konceptov v referatih na govorniškem odru ni mogla srečati z drugo idejo. Težnja Petra Vodopivca po zgodovinskem pregledu diferenciacije ved v 19. stoletju in njenem zblizevanju v 20. stoletju je, na primer, kar silila v razpravo o zgodovini slovenskih historiografskih ideologij. Dušana Nečaka teza pa, češ da je zgodovinski "način življenja" razumljen in v tekstih utemeljevan širše od etnološkega, se tako ni spogledala z omenjeno Terseglavovo skepsa, niti nas ni mogla prepričati, da je spor med vedama namišljen, prej narobe. Analogno (dasiravno ta beseda v kontekstu zveni morda preveč togo in mehanicistično) sta ostali zapisani vsaka zase in se teoretsko nista zadeli tudi obe najmočnejši želji po historično trdnem prikazu razmerja med etnologijo in zgodovinskim pisanjem — Petra Vodopivca in Slavka Kremenška. Slednja je sicer že bila natančno ureničena in teoretsko razgaljena vsaj študentom etnologije na nekonvencionalnih in kritičnih "petkovih predavanjih", širši strokovni javnosti pa v publikaciji Etnološki razgledi in dileme. Zato je Slavko Kremenšek lahko s tem, da je interdisciplinarnost vzel za nekaj samoumevnega, dal nekaj konkretnih predlogov kot pedagog, kar je spodbudilo Naceta Šumija in Janeza Šumrado, da sta spregovorila o sposobnosti kadrov. Zedrege torej niso zgolj konceptualne, pač pa tudi metodološke in s tem postanejo nujna neka specialna znanja v strokah in vedah.

Marko Terseglav je še enkrat nakazal dve možnosti sodelovanja in skušal tako za nadaljnji potek razprave postaviti razliko med osebno ravnijsko stikov in teoretskim sodelovanjem. Za slednje so prav gotovo potrebni cilji, po Vodopivčevu lahko zaenkrat tudi minimalni, saj je mnogo pomembnejša odprtost za razmišljanje; Slavko Kremenšek se s tem strinja, toda trn v peti ostaja zanj institucionalni boj, njegova organiziranost pa naj razčisti posamične funkcije, ki jih je nujno treba razdeliti. Vprašanje je seveda, kaj je možno v slovenski historiografiji in etnologiji storiti v tem trenutku — je težko posegati vase, se pravi v obe znanosti ali v šolski sistem, ki pa je del znanosti le na zunaj in se zgolj v operaciji razdeljevanja in preverjanja znanja skuša otrestiti spekulativne ideologije.

Zanimivo je razmišljati, kako bi potekala diskusija če bi celoten dnevni red posvetovanja obrnili in občemu ne bi sledilo posamično. Zdi se namreč, kakor da se je sok sestanka moral izpiti že pri prvi temi, saj je na popoldansko temo Pogoji in oblike zgodovinskega in etnološkega raziskovanja NOB in socialistične revolucije mnogim zmanjkalo volje in tudi koncentracija je občutno padla. Edini očitke referatom, ki so se lotevali teme in s tem predmeta, ki se v najnovejšem času "iz dneva v dan spreminja" (bolje rečeno: iskanje znanstvene resnice je tu oteženo, saj se prepletata dve drugi "resnici" — uradna "kriptoresnica" in "polresnice" tistih, ki so se sicer v pravi resnici nekoč doživeli, a jim je danes preveč ali pa premalo pomembna), je, da se objavljeni "empirični" teksti metodološko ne skladajo s tekstom Božidarja Jezernika. Njegova teoretska moč si namreč tu nekoliko podreja praktične dosežke drugih, kar pa ni pomembno, saj vemo, da je pravzaprav tudi Jezernik sam že izenačil svojo teorijo s prakso in gre torej zgolj za trenutno stanje v Mariboru. Že vnaprej je bilo za to temo jasno, da bo prišlo v obravnavi do ekskurzov na področje ideologije in politike, kar pa seveda še ne pomeni, da smo pričakovali tako grobo zamenjavo. Ludvik Čarni je pač moral pojasniti razliko med ideološkim momentom in politično odločitvijo.

Tudi drugi dan posvetovanja je razprava potekala na ravni posamičnega in razadi tega, po moje, izgubila značilno polemičnost — Sergej Vrišer in Naško Križnar sta vodila pogovor na temo Pogoji in oblike sodelovanja zgodovine, drugih historičnih ved in etnologije pri raziskovanju in predstavitvi slovenske kulturne zgodovine. Zdi se, da za slovensko historiografijo termin "kulturna zgodovina" ni problematičen; udeleženci posvetovanja — zgodovinarji — so namreč v glavnem molčali in tako omogočili etnologom in muzealcem, da so papirnato analizirali stanje v slovenskih muzejih, spregovorili o problemih študija muzeologije in konservatorstva, o mestu etnologa v spomeniški službi in skušali opredeliti ustreznost oziroma neustreznost pojma "kulturna zgodovina".

MIHA ZADNIKAR